

● цена 1000 рублей

Алесь ПІСЬМЯНКОЎ

**ЛЕТНІ
ВЕЧАР**

Летні вечар.
Старарэчка.
Ледзьве ўлоўныя кругі.
Можа, сом,
А можа, вецер
Зноў варушыць трыснягі
Дрэмле човен
Зорак повен,
Заізмшэлы і стары,
Не кранайся,
Поўня,
Чоўна:
Падвержэш дасары

У ваколіцах Асвейскага возера. Фота Анатоля КЛЕШЧУКА

— 222 —

Барыс Ельцын не мае права на паражэнне

Сёння адна частка расіян галасуе за будучыню, другая — за мінулае

Сеняшняя ноч — з 3 на 4 ліпеня 1996 года — для многіх і Расіі, і Беларусі будзе бюўсэянай. Вырашваеца лёс не толькі крэмлёўскага кабінета і не толькі 180 мільёна расіян — на карту паставлена будучыня вялікай часткі свету, якую працягвае ўтрымліваць у сваім сьлявым полі Расія. А для нашай краіны ў сілу яе спэцыфічнага эцнэпалітычнага курсу расійскія выбары маюць значэньне някнэ меншае, чым уласныя прэзідэнцкія выбары лэпэньня года.

Фініш парадьбарній кампанії, яка, зрештою, і усе як напарадзя зталы, — прайшоў паводле талевых прадзеі професійна складзенага сшытка, над якім, верагодна, працавалі пелітэчныя слугі з акружэння прэзідэнта Барыса Ельцына. У гэтым атопіі ні перад выбарамі на расійскіх грамадзян не абрушвалася ішвал надчукавай і навазлявай пакальвіы ў адрас іпершанія прэзідэнта. Не гукала нініх саблівых усхвалянь яго палітыкі. Ды і сам Барыс Ельцын акію на некалькі днів энк з талеакрану, што стала падставай для камуністаў, які запатрабавалх неадкладна правядзэння медыцынскага агляду іпершанія ка краўнікі лэзлажыі.

У сувязі з гэтым міхэйлі аздаваўся праздзячнай кампанія у Беларусі ўзору 1994 года. Якая сілы была кінуты тады штатнымі ідоламі Савета Міністраў на прапаганду «дарэгаго Вячаслава Францішэвіча» Вобраз Кебіна не выходзіў з тэлеэкрана і газетных старонак, яго заслугі перад дзяржавай рэкламаваліся на ўсіх вуліцах і плошчах, ва ўсіх працоўных калектывах, на ўсіх сходках і нарадах. Навязлівая і бяздзянная прапаганда да камуністаў, хоць і са сміх гэтыя камуністы ўсё жыццё падманвалі і пазбавілі нармальнага існавання і годнага старасці.

Шкада, што ў гэты лясавыначальны момант першыя асобы Беларусі не сталі адзіначына на бок Барыса Ельцына. Высокі рынд пэўнага Аляксандра Лукашэвіча сапраўды часткі расійскага элітарату мог бы паслужыць расійскаму прэзідэнту неблагую службу ў гэты крытычны момант.

Тым не менш, у выпадку перамогі Ельцына дзякуючы беларуска-расійскаму Супольніцтву ў нашых дарослых камуністаў не застацца ніякіх шанцаў на роўнае, а самі беларусы пачнуць забяспліваць ад камуністычных ілюзій наможа больш шпаркімі

Росіяни кліпучи на вибары, апеліруючы да бх патрыятычных і бацькоўскай пачуццям; іх заклікаючы прагласіцца за будучыню сваёй радзімы, яшчэ раз раскрылі свае вочы на ўсё жывалае, што прынеслі праз 70 гадоў камуністычнае панаванне. І гэта зусім тэмзіламі.

Дарэчы, за некалькі дзён да расійскіх выбараў ашаламляльнае навіна прыйшла з забытай Богам Манголіі — краіны, якая сямдзесяць гадоў была верным сатэлітам СССР і казачыя племёны якой на пачатку 80-х стагоддзя пераіхалі.

апрядати прійм. КПРО, не адмовляючись від ідеології, ні ад гісторичні спадщини, ні навіть ад назви своєї попередньої КПРС, північа неспіт груз маршальний адказні і за «революційний», і за голуд у Павлово і на Україні, і ліваліа у паслушество союзніаї КПРС — Мангольскій народна-революційний партійа. Дик-воє, брати-манголи з треском «правіаілі» камуніста, дружа аддауші галаса за демократичні альянс. Недав Сіхатзі-Аліні і пус-

за мільєни нявинних ахвяр сталінізму, і за те, що гетьулки гадоу примушувалі 250-мільєнний народ стояць у магазинних чергах, хаваць

Наша работа скривана на адно: зніжэнне аварыйнасці на дарогах. Апошнія галы гэта тэндэнцыя назіра-

ІНФАРМАЦЫЙНЫ
ГОЛАД
БЕСПРАЦОЎНАМУ
НЕ ПАГРАЖАЕ?

Паняціц «беспрацоўе» ўвайшла ў наш жыццё не так даўно, але, тым не менш, трымае ў ім укараніліся. Калі на Захадзе гісторыя існавання службы занятасці беспрацоўных налічвае ўжо больш за 100 гадоў, адпаведна структура ў нашай краіне ўзнікла толькі ў 1991 годзе. Таму ва ўмовах росту беспрацоўя (папалдзе прагнозы спецыялістаў, да канца 1996 года армія беспрацоўных складуць звыш 900 тысяч чалавек) асабліва каштоўнай становіцца даламога заахвочанасць. Надаўна ў Мінску адбылося ўрачыстае адкрыццё першага ў рэспубліцы Эксперыментальнага інфармацыйнага цэнтру службы занятасці, функцыянаванне якога стала магчымым дзякуючы фінансаванню Дзяржаўнага фонду занятасці Беларусі, а таксама тэхнічнаму і камп'ютарнаму абсталяванню з боку міжнароднай праграмы «ТАСІС». Па сутнасці, новы інфармацыйны цэнтр уяўляе сабой самы поўны банк даных па ўсіх свабодных рабочых месцах і вакансіях, якія ёсць у сталіцы. Любы чалавек, які сюды звернецца, зможа аператыўна знайсці адказ на хвалюючае яго пытанне: да якога паслугі юрысты, інспектары па інфармацыі, эканамісты, спецыялісты па перападрыхтоўцы і нават... псіхалагі, які заклікае даламатчыка чалавеку, пры неабходнасці, прафесійнальна перааарыентавацца. Акрамя таго, у інфармацыйным цэнтры можна будзе атрымаць кансультацыю і фінансавую падтрымку пры адкрыцці ўласнай справы.

Звернуцца да паслуг цэнтру змогуць не толькі сённяшнія беспрацоўныя, а таксама людзі, які ў перспектыве жадалі б памяці працоўнае месца. Пры неабходнасці інфармацыйна даламога будзе таксама аказвацца і жыццям іншых рэгіянаў рэспублікі.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ПІКЕТАЎ БУДЗЕ МЕНШ. ПРЫНАМСІ Ў МАГІЛЁВЕ

Цяпер, гэтакасама як і ў сталіцы, каб выставіць пікет у Магілёве, патрэбны папярэдні дазвол гарадскіх уладаў. Раней, нагадаем, падобная санкцыя патрабавалася толькі перад правядзеннем мітынгу, вылучэння шэсцяў і дэманстрацый.

Дарчы, у гэты час, што дае арганізацыя ў Магілёве тую ці іншую акцыю масавага пратэсту, чалавек яшчэ адна не вельмі прыемная навіна: цяпер яны забаронены па адной з галоўных плошчаў горада — Савецкай. Для падобных мейдэяў канфіскацыя выдзелена іншая, менш людная плошча.

Сяргей ГРЫБ.

ДРЭННА ЖЫВЁМ, АЛЕ МЯСА ЖУЁМ...

Амаль на дзёсных працягваюць больш у супастаўных цэнах прададзена прадуктаў харчавання ў рэспубліцы за студзеня-май гэтага года ў параўнанні з аналагічным мінулага года перыядам. Паводле даных Міністэрства статыстыкі і аналізу Беларусі, што паступілі ў БЕЛТА, сума ад рэалізацыі па ўсіх каналах — праз прадпрыемствы, рознічнага гандлю, грамадскага харчавання і рынку — складала 17,5 трыльёна рублёў. Прычым аб'ём продажаў асабліва ўзрос у Брэсцкай і Магілёўскай абласцях.

Значную частку нашатага рацыёну складае прадукцыя, дастаўляемая на рынку. Паводле звестак статыстыкаў, за пачаткі месяцаў гэтага года на гарадскіх рынках краіны сельгаспрадуктаў рэалізавана амаль на 570 мільярдаў рублёў. На 30 працэнтаў больш, чым у мінулым годзе, прададзена мяса і птушка, амаль на столькі ж — малака, тварог і сыру.

Тарэза ХАЮЦІНА, БЕЛТА.

БЫЛА
ПАРТЫЗАНКАЙ
І «ЗВЯЗДА»...

(Заахвочанне.)

Пачатак на 1-й стар.

Ён быў вядомым і таленавітым журналістам. Нарадзіўся Міхал у 1908 годзе ў вёсцы Бель 3-я Чырвоўскага павета Магілёўскай губерні, у сялянскай сям'і. У 1929-м уступіў у партыю большавікоў. У 1930—33 гадах вучыўся ў Камуністычным інстытуте журналістыкі ў Мінску. Быў рэдактарам чэскай і дубровенскай раённых газет. А з 29 студзеня 1939-га ўзначаліў калектыв рэспубліканскай маладзёжнай газеты «Чырвоная змена». На гэтай пасадзе і засядаў яе Вялікая Айчынына. Міхал Пярэнавіч трапіў на Калінскі фронт, потым ён на падпольнай рабоце на Віцебшчыне.

Ноччу 25 студзеня 1943 года на Зыславе прызначыўся самалёт у Вялікую Айчыну. Сярод тых, хто прыляцеў на ім, былі і Міхал Барашкаў. Літаральна ў той жа дзень яму прадставілі новых калег па працы: былога рэдактара любанскай райгазеты Пільпа Касцюкаў, даваеннага карэспандэра «Савецкай Беларусі» Георгія Шчырава, мінскага журналіста Аляксандра Саквечка, былых супрацоўнікаў калатэўскай раённай друкарні Аляксандра Шурпава, Ніну Цылюню і Мікалая Куркулю.

Яны і склалі калектыв «Звязды»-партызанскі. Рэдакцыя размясцілася ў невялікай вёсцы Шостая брыгада на тым жа Зыславе. Салдат Марфа Мігун і Марыя Бубіч без ваганняў заахвочвалі пусціць заахвочваюць у свае хаці.

З сямі чалавек, якія працавалі над газетай у партызанскай зоне, не пашчасціла асабіста добра ведаць трох: Аляксандра Сіпавіча Шурпава, Пільпа Касцюкаў і Касцюкаў і Аляксандра Дамітравіча Саквечка. У свой час мы вельмі часта сустракаліся, і не адну гадзіну гаварылі, вядома ж, пра ўсё звяздзёўскае партызанскае жыццё.

На жаль, нумоўнае час паступова, аднаго за другім, забраў і ў іны швет. Як і ўсіх астатніх, хто меў сваёе непасрэднае дачыненне да выдання «Звязды» на Зыславе. Нікі зямныя паклон усім ім! Наша памяць і ўдзячнасць ім самая вялікая і бестэрміновая.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ПІКЕТАЎ БУДЗЕ МЕНШ. ПРЫНАМСІ Ў МАГІЛЁВЕ

Цяпер, гэтакасама як і ў сталіцы, каб выставіць пікет у Магілёве, патрэбны папярэдні дазвол гарадскіх уладаў. Раней, нагадаем, падобная санкцыя патрабавалася толькі перад правядзеннем мітынгу, вылучэння шэсцяў і дэманстрацый.

Дарчы, у гэты час, што дае арганізацыя ў Магілёве тую ці іншую акцыю масавага пратэсту, чалавек яшчэ адна не вельмі прыемная навіна: цяпер яны забаронены па адной з галоўных плошчаў горада — Савецкай. Для падобных мейдэяў канфіскацыя выдзелена іншая, менш людная плошча.

Сяргей ГРЫБ.

ДРЭННА ЖЫВЁМ, АЛЕ МЯСА ЖУЁМ...

Амаль на дзёсных працягваюць больш у супастаўных цэнах прададзена прадуктаў харчавання ў рэспубліцы за студзеня-май гэтага года ў параўнанні з аналагічным мінулага года перыядам. Паводле даных Міністэрства статыстыкі і аналізу Беларусі, што паступілі ў БЕЛТА, сума ад рэалізацыі па ўсіх каналах — праз прадпрыемствы, рознічнага гандлю, грамадскага харчавання і рынку — складала 17,5 трыльёна рублёў. Прычым аб'ём продажаў асабліва ўзрос у Брэсцкай і Магілёўскай абласцях.

Значную частку нашатага рацыёну складае прадукцыя, дастаўляемая на рынку. Паводле звестак статыстыкаў, за пачаткі месяцаў гэтага года на гарадскіх рынках краіны сельгаспрадуктаў рэалізавана амаль на 570 мільярдаў рублёў. На 30 працэнтаў больш, чым у мінулым годзе, прададзена мяса і птушка, амаль на столькі ж — малака, тварог і сыру.

Тарэза ХАЮЦІНА, БЕЛТА.

НАДЗЕННЕ
У МУЗЕЙ «ЗВЯЗДЫ»
НА ЖАЛЬ,
ЗАСТАЛОСЯ ЎСЯГО
ТРЫ ЭКЗЕМПЛЯРЫ...

У наш радзкіца штодзённая пішуць, звоняць па тэлефоне і прыносяць людзі па самых розных пытаннях і справах. Дзякуючы і прыносяць добрыя весткі і свае ўспаміны, чыныя лісты пра нялёгкае жыццё і скаргі. Некаторыя з гэтых допісаў адрозны трапілі на старонкі газеты, іншыя накіроўваюцца ў адпаведны міністэрствы і ведамствы для праверкі, прыняцця меры і аказання канкрэтнай дапамогі іх аўтарам.

А вось пэніснер з г. п. Лагойск Ігнат Сямёнавіч Корзун заахвочваў у рэдакцыю зусім з іншай мэтай. Ён прынёс і перадаў нам доволі радзкіца знаходкі, якія заахвочвалі амаль 60 гадоў.

Аб тым, што гэта за незвычайныя экспанаты і які ім выпаў лёс, наш чытач раскажа ў сваім пісьме, што публікуе нашай.

— Урадніцкіх мінскага Лоша, што на Уздзеншчыне (цяпер в. Лоша). У ім да вайны ў асноўным прахавала яўрэйскае насельніцтва. Паміж дзесяцімі вуліцамі ў цэнтры мінскага старога горада. Прыкладна ў 1937 годзе ў асямгавым узрастоўе я быў вядоўчым у разбурэння. У апошнюю перадаваў гадзі на гэтым месцы разбілі скар, дзе вёскаўцаў невялікіх вёскаў гандляваў садавіняй, агароднінай і іншымі сельгаспрадуктамі. Бярэніцы ад разбурэнняў царквы выкарысталі для будаўніцтва хаты-чыталні, якое было заахвочана і то ў канцы 1938-га, ці то ў 1939 годзе (дакладна не памятаю).

Будучы школьнікам, я разам са сваімі ровеснікамі даламатчы пэнароўска з клубу газеты, які будаўніц націскалі на столь узведзена даламатчына. На маю долю дасталася калі дэаэнтэз розных катэ, якія ў зямлі ў самаробны футура ад бэаўкавай скарпіцы, ідэяўна на гаршчы нашай хаты. Пра гэтыя вядоўцы прышлося ўспомініць толькі ў ваенны перыяд, калі была велькая патрэба ў іх у зямляных вулках самасуду. Гэтых мэтаў даламатчы ахававалі некаторы нумары. Праўда, газеты значна страцілі свой першапачатковы выгляд у сувязі з працяглым захоўваннем у неспрыгодных для гэтага ўмовах.

У пачатку Вялікай Айчынай вайны, пры наступленні, фашысты спалілі мінскага Лоша. У ім засталіся лянцаны дамы, якія разлічваліся на ўскрайку. А хата-чыталні была будаваная ў самым цэнтры мінскага і, на велькае здзіўленне, засталася стаяць, толькі ў адным месцы сцяну пахадзіла артылерыйскім скарпам. Як гаварылі жыхары, яе вырабавалі «святлы» бярэніцы з царквы.

У сувязі з заахвочаннем вучобы ў спецыяльнай навукальнай установе я змяніў месца жыхарства: перабраўся ў Лагойск раён у 1951 годзе. А ў шаснаццаці гады, калі быў у вулках у свабоднай роднай в. Лоша, прыкапіў і ідэя да скар у г. п. Лагойск астатніх газеты, выдзеныя ў 1938 годзе. З іх, на жаль, заахвочвалася ўсёго 3 нумары «Звязды», два — «Комсомольская правда», адзін — раённая газета «Калгаснік Уздзеншчыны». Гэтыя экспанаты я перадаў уздзенскай рэдакцыі некаторы гадоў таму, на перададні Дня друку.

Ігнат КОРЗУН,
чытач вашай газеты,
пэніснер,
жыхар г. п. Лагойск.

Ад рэдакцыі. Мы шчыра дзякуем Ігнату Сямёнавічу за перададзеныя экспанаты «Звязды», якія зоймуць сваё дастойнае месца ў музеі газеты.

Завяду звертаемся да ўсіх чытачоў і падпісчыкаў з просьбай: калі ў каго-небудзь з вас заахвочвалася даваенныя нумары нашай газеты, іншыя экспанаты іх рэчы, звязаныя амаль што з 80-гадовай гісторыяй «Звязды», калі ласка, дасылаць і прыносяць іх у рэдакцыю. Будзем вельмі ўдзячны за любую знаходку!

ВЁСКА ЗМАГАЕЦА ЗА ВЫЖЫВАННЕ

У абстаноўцы глыбокага сацыяльна-эканамічнага крызісу, у якім апынулася наша рэспубліка, бадай, цяжэй, чым каду, жыццё працякае ў сельскай гаспадарцы. Непапраданама цэнавая палітыка, эканамічны хаос, падатковы прэс, адсутнасць нармальнага прававага аснову развіцця грамадства — усё гэта і шмат што іншае заганае іх у бездань, робіць сапраўднымі жабракамі. Не выключэнне ў гэтым плане і саўгас «Гарадзіцкі» любанскага раёна. Да ўсіх існуючых праблем у апошнія два гады тут дабаўліся і неўрадаўскія сельгаспрадучыя культуры. Аднак людзі не адчаіваюцца, не губляюць надзей на лепшую будучыню.

Які раней, яны ствараюць працуюць на сваіх рабочых участках, імкнучыся дасягнуць лепшых вынікаў.

У «Гарадзіцкі» заўсёды было на каго рабавіць, з каго браць прыклад. Вось і цяпер тут з цэльнай і павагай гавораць пра механізатару Мікалая і Мікаіла Мігуню, Мікаіла Бубіна, Вячаслава Бولاتова, жывёлаводаў Любоў Дзятчэра, Марыю Мігун, Веру Шульчу, вадзіцельшу Уладзіміра Сярко, Аляксандра Мігуну... Усім ім, які і многім іншым працаўнікам гаспадаркі, уласціва высокая свядомасць, працавітасць, адказнасць за даручаны ўчастак работы. Гэтыя каштоўныя якасці, без якіх у сельскай гаспадарцы, што называецца, рабіць няма чаго, перададзіць у вёсках за пакалення ў пакаленне. І наогул для членаў саўгаса «Гарадзіцкі» калектывныя дабыткі ў працы вышэй за асабістыя. Менавіта на гэтым, на маю думку, і грунтуецца ўсё дзейнасць працоўнага, дружнага і адданнага калектыву гаспадаркі.

Пашаннай і шчырай удзячнасцю за працоўныя набывкі аграўнаў тут вэтэрны сельгаспрадучыя вытворчасці, тых, хто ў свой час не шкадаваў і іх агульных набывак здарова, таленту, ці і энэргіі. Які раней, у час існавання Саюзу ССР, даражылі ў саўгасе справамі і здзяйсненнем ардананосцаў Вячаслава Уладзімірава Пляшэўскага, Вялікіх Мікаілаўнаў

матэрыялы, якія, натуральна, разлічваліся на сваім рабочым практычна без гандляваў націска. Мае гаспадарка ўласнае кафе, у якім кожная сам я можа аддавацца тую ці іншую ўрачытасцю, якое-небудзь мэралістыцы, а выбар страў і даламатчынаў тут вельмі вялікі і разнастайны.

Мае саўгас зарада даламатчынаў цяжэй. Тут робіцца, напрыклад, добрай якасці ціка, які халае ледзь не ўсю рабуну, будаўнічыя блокі... У ішчымым жа цэну вае паравы і зробіць не горш за гарадскую абноўку адзення. Сваё гаспадарцы і цырульня.

Няма ў «Гарадзіцкі» праблем і з выдзеленнем уласнай гаспадаркі. Кожны двор мае да гектара зямельных угоддзяў. На 25 сотках калігас вырашчае кожнаму гаспадару каласавыя амаль што бяс-платна. Убараюць жал і бульбу, і ажабавыя, які правіла, саўгаснай тэхнічай эню жа за сімвалічную аплату. Няма праблем з палівам, маладзкім жывёлы для ўласных патрэб, сенам... А 38 чалавек набылі апошнім часам коней.

Клопаты ад людзях, магчыма, займаюць добрай справы прыцягваюць сюды маладых рабочых рук. Толькі наядуна прыйшлі працаваць у саўгас сыны патамных гарадзіцкіх палешукоў Васіль Пляшэўскі, Уладзімір Яльчак, Уладзімір Пекер.

...Вось такі будні — складаны, неадзначаныя, нярэдка і супярэчлівыя — жыццё сёння палескай глыбіні. Вёска жыць, робіць усё, каб выжыць. Людзі разумеюць: прыдуць і лепшыя часы.

Валерый ПАУЛОВІЧ,
рэдактар любанскай райгазеты
«Голас Любаншчыны».

АСАБЛІВА
Мой дзень

Пад рубрыкай «Віншавальная паштоўка» ў адной з паважана мною газет сярэд галоўных дат сённяшняга дня ёсць і прадзідніцкі выбары ў Расіі, і нават 110-годдзе «прадзідніцкіх грамадскаў Карлам Фрыдрыхам Бэнцам першага ў свеце аўтамабіля». Няма галоўнага — 3 ліпеня з'яўляецца днём вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў. Упэўнены — адбылося такое неаунысна. Газеты робяць параўнальна маладзкіх людзі. Для якіх і аўтара гэтых радкоў таксама! Айчынная вайна паняцце хоць і не абстрактнае, але даламатчы. Для маіх дзяцей яна яшчэ больш аддаліца. Але, упэўнены, улічваць будзе і на іх.

ДЛЯ ЗАХОДНІХ БЕЛАРУСАЎ вайна з нямецкімі фашыстамі пачалася ў 1939 годзе. Дзядуля-ня-божчык распаўвадаў, як у складзе польскіх войскаў даводзілася ваяваць. Часцей — адступалі. З тагачасных ягонаў упэўніваюць заахвочваюць. Афіцёр-паліт, ужо разумеючы вынік вайны, заахвочваў салдатам.

— Значыцца ў астрозе. Прыдуць бальшавікі, скажае пакара-лі за бунт...

Так хлопцы і зрабілі. Выходзіць гэты тлумачэнне, іх пасля сапраўды адпусцілі. А магло стаць інакш: Катэнь ці Куратэнь. Не было б ні мяні, ні маіх дзяцей...

Бясспрэчна, савецкі салдат у Заходняй Беларусі большасцю людзей сутракаў з надзеяй на лепшыя жыццё. Пасля для многіх прыйшла распра. Арышта польскіх (апалячаных) інтэлігенцыя. Назначэнне краўчымі чужынцаў з лайдэкаў. Абы бярэні быў. У маёй вёсцы, дзе ўбравіцца на скарце адзін з дзядаў, абурэўся такім расшэ-нем.

— Які з гэ гаспадар? Прафук-кае і наша дабро.

Назаўтра дзядаўка знік...

Спавяла пачалі вышукваць «ку-лакаў». З'явіліся спісы на расклуче-ні і высылку.

Прышоў немец. Жалівы пара-дзец: пачатак жудаснай вайны многіх выратаваў ад Сібіры.

Дойці час заахвочваў беларусы жылі пад пал'ямі. Менш двух гадоў пад Саветамі. Цяпер — пад немцамі. Многіх і разбараць не пастылі.

Да салдатаў-адступленцаў ста-віліся са шкадаваннем. Даламатчы. Дзядаўка Іван Зарэцкі з пад Ра-вака казав, што многіх з іх жылі прамі ў вёскаўцаў. Ніхто не чапу.

Многас змянілася пасля з'яўлення партызанскі. Хто не паспеў пайсці ў лес, трапіў у лагер.

Бывае прыгадаць...

— Пастукаў, помню, веча-рам у вако і першае пытанне: «Хо-зя-ін, дзе ёсць?» Бо баяліся, каб падлеткі не разнеслі па вёсцы, што салдат прыходзіць. Немцы, даламатчы, маглі ўсю сям'ю расстра-ляць.

ФАШЫСТЫ ЗАБІЛІ МАЮ БАБУ.

ЛЮ. Выпадаю. Ішла з сяброўкаю дахаты пасля бацькоўскага скарду. Непадобна ад хаты немцы на партызан учынілі заахвочваюць. Ціна. Не відаць, хто ідзе. «Халт, халт!» — крычаць. А хата вось — у даро-жках. Спалохаліся, кінулі бегчы. Па іх — агонь. Мама казала: адзін з немцаў, паглядзіў на яе — ма-лю і крыху старэйшую скарду, усе плакаў: дома таксама пахнуў дэ-тач.

(Я напісаў: выпадкова застрэ-лі. Напэва. Для вайны гэта па-няцце — выпадковасць — не пад-радаць...)

А вось бальшавікі сям'ю немец выратаваў. Жылі на хутары. Вядо-ма ж, не раз партызанам перакуліся заахвочваюць. У той дзень нехта стра-ляў з лесу.

Неўзабаве на падворку ўжо былі казаі. Дзядуля збілі да паўсмер-ці. Хаорую (з цяжкасцю рухалася) бэбулю з сынамі — у іх пачаўся, старэйшаму — бацьку — крыху бо-лей дасведзі — паставілі да сцяны. І тут на кан пад'ёму немцы. (Я пад-леткам ніяк не мог уміць: немцы, дзе конны). Забілі ў хату, перагва-рыў з пэўным дэдам і бабу-лю. Заахвочваў казакам спыніць раз-бой. Тым бурчаць. Тады ён стра-ляў угору. Прыскакалі на конях яшчэ немцы.

Дарчы, казакаў у нас не на-вядзі. У вайну паставілі больш нем-цаў і паліцэй. Праўда, казакамі іх з нацяжакі можна называць, бо ў тую гайно трапілі і мясцовыя.

У школьныя гады я не мог у-явіць, што немец плача ці вырата-ваць сям'ю. Былі які аднаго кірун-ку. Як і баяліся. Бывае ці Адам-ска, калі чытаў, то разумеў інакш. Агульнае ваянны панарама заспа-няла дэталі, а тым больш тое, што не ўлічвалася ў схему. А факты страшныя. У Беларусі фашыстамі знішчана каля 9200 вёсак. У больш чым шасцістах забіты і спалены амаль усё жыхары. Загінулі кожныя чвэрціцы, на Віцебшчыне — ко-жныя трэці...

ВАЙНА ПАЧВАРА. Яна спра-дэдала даламатчы не толькі самаах-вочны ўчыны. Нормаль ж дэмакратычнага грамадства павіна стаць імяненне арыстэаўскае. У мяне ёсць знаёмы афіцёр. Сам — рус-

AUTOSTOP
НА ДАРОГАХ МЫ ПАВІННЫ БЫЦЬ
АСАБЛІВА ЎЗАЕМАЎВАЖЛІВЫМІ
І ЗАКОНАПАСЛУХНЫМІ

(Заахвочанне.)

Пачатак на 1-й стар.

Калі раней гарад, які правіла, пасля дванадзіці ночы заміраў, становіўся спакойнейшым да 5-6 гадзін раніцы, то цяпер гэтага не скажаш: асноўная колькасць даражна-транспартных здарэнняў па віне невяржых вадзіцельшу адбываецца ноччу. Усё змянілася наадварот. Сёння затрыманні раніцай і ў першай палове дня ў невяржых стане ўсёго 15—20 працэнтаў супраць 80—90 працэнтаў, які былі раней (і гэта былі ў асноўным тых, хто ўвора добра падліў, а сёння паказвае толькі астатка-вае). Як бачыць, мы марудна, але ўпэўнена набліжаемся да сыгата Захад, калі вірлівае жыццё ў буй-ным гарадзе праходзіць ноччу. Мы ж, работнікі міліцыі, адказныя за гарад, таму нам працаваць стано-віцца больш складана. Трэба было-быя штаты, сродкі. Пакуль жа гэта няма. Вось і прыходзіцца не-гружач людзей, часцей адраваць іх ад сям'і. І нікуды не дэаца-на — гэтага патрэбае спаквой наша гарад.

Засмучае і трывожыць тое, што сёння п'юць у адкрытую, нават на-хабні: і ведае ж часам, што трэба ехаць, усё роўна п'е і салдзіца за руль. Улічваючы такую сітуацыю, мы праводзім у адносінах да не-вяржых вадзіцельшу вельмі жорст-

рысць прадпрыемству. Усе будучыя нёсці страты, калі работнік трапіць у даражна-транспартнае здарэн-не. Таму людзі, што ў кантракце, які заахвочвае наймальнік і работ-ніка, трэба прадугледзіць пункт да-гавора, які б патрабаваў ад апош-няга абавязковага выканання пра-вілаў даражнага руху. Перакана-ны, многіх гэта стрымлівала б ад смерці, калішчэў і г. д. А ў пры-чыне, кожны чалавек наложыць не толькі сабе, а і ўсёму грамадству, усе законы апошняга трэба вы-камаваць і падпарадкаваць ім. Вядома, гэта складана, цяжка. Шкада, што не кожны адчувае ней-кая абавязальнасць перад іншымі, а хыве па прынцыпу: пакуль-гэтом не грыве, мужык не пера-хрысціцца. Так не павіна быць.

— Ці ёсць значныя адроз-ненні ў нашых правілах ад папа-радных, якія былі заахвочаны яшчэ ў 1987 годзе?

— Хутка яны з'яўляцца асо-бным выданнем, а пакуль жа, да-рчы, з імі можна пазнаёміцца і ў вашай газеце («Звязда» ад 27 чэр-

вёны 1996 г. Рэд.). Раіў бы сур'ё-зна іх вывучыць, асабліва тым, хто дранна ведаў «стары» ПДР. Што дачынаецца новавыведзена-га, то яны будучы, спадзяёмся, зра-дзім, трэба прадугледзіць пункт да-гавора, які б патрабаваў ад апош-няга абавязковага выканання пра-вілаў даражнага руху. Перакана-ны, многіх гэта стрымлівала б ад смерці, калішчэў і г. д. А ў пры-чыне, кожны чалавек наложыць не толькі сабе, а і ўсёму грамадству, усе законы апошняга трэба вы-камаваць і падпарадкаваць ім. Вядома, гэта складана, цяжка. Шкада, што не кожны адчувае ней-кая абавязальнасць перад іншымі, а хыве па прынцыпу: пакуль-гэтом не грыве, мужык не пера-хрысціцца. Так не павіна быць.

— Ці ёсць значныя адроз-ненні ў нашых правілах ад папа-радных, якія былі заахвочаны яшчэ ў 1987 годзе?

— Хутка яны з'яўляцца асо-бным выданнем, а пакуль жа, да-рчы, з імі можна пазнаёміцца і ў вашай газеце («Звязда» ад 27 чэр-

